

O'zbekiston Respublikasi
Sog'liqni saqlash vazirining
2025 yil "23" iyundagi 180-
sonli buyrug'iga
3-ilova

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TIBBIYOT XODIMLARINING KASBIY MALAKASINI RIVOJLANTIRISH MARKAZI**

**"QARI VA KEKSA YOSHDAGI BEMORLARDA JIGARNING ALKOGOLSIZ YOG'LI
KASALLIGI" NOZOLOGIYASI BO'YICHA TIBBIY XIZMAT KO'RSATISHNING
MILLIY KLINIK STANDARTI**

TOSHKENT 2025

**O‘zbekiston Respublikasi
Sog‘liqni saqlash vaziri**

**"QARI VA KEKSA YOSHDAGI BEMORLARDA JIGARNING ALKOGOLSIZ YOG‘LI
KASALLIGI" NOZOLOGIYASI BO‘YICHA TIBBIY XIZMAT KO‘RSATISHNING
MILLIY KLINIK STANDARTI**

TOSHKENT 2025

«KELISHILGAN»

Tibbiyot xodimlarining kasbiy
malakasini rivojlanish markazi
direktori

Professor X.A. Akilov

“ _____ ” 2025 yil

**"QARI VA KEKSA YOSHDAGI BEMORLARDA JIGARNING ALKOGOLSIZ YOG'LI
KASALLIGI" NOZOLOGIYASI BO'YICHA TIBBIY XIZMAT KO'RSATISHNING
MILLIY KLINIK STANDARTI**

TOSHKENT 2025

NOZOLOGIYA BO'YICHA TIBBIY XIZMAT KO'RSATISHNING MILLIY KLINIK STANDARTI "KEKSA VA QARI YOSHDAGI BEMORLARDA JIGARNING ALKOGOLSIZ YOG'LI KASALLIGI," DIAGNOSTIKA VA DAVOLASH BILAN SHUG'ULLANADIGAN MUTAXASSISLAR

XKT-10/11 bo'yicha kodlanishi:	Nozologik nomi	Nozologiya bo'yicha ambulatoriya sharoitida tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar		Nozologiya bo'yicha stasionar sharoitda tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar	
		Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassislar	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar	Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassislar	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar
MKB-10: K76.0	Jigar yog'li distrofiyasi, boshqa joyda tasniflanmagan	OSh; Terapevt/	Endokrinolog; Kardiolog;	Terapevt Gastroenterolog.	Endokrinolog; Kardiolog;
K75.81	Alkogolsiz steatogepatit (NASG) - tasniflagichga qaraganda klinik amaliyotda ko'proq qo'llaniladi	Gastroenterolog.	Torakal jarroh; Rentgenolog.		Torakal jarroh; Rentgenolog; Reanimatolog.
K76.9	Aniqlik kiritilmagan jigar kasalligi - tashxisni aniqlash imkoni bo'lmaganda				
MKB-11: DB94.2	Jigarning alkogolsiz yog'li kasalligi	OSh; Terapevt/ Gastroenterolog.	Endokrinolog; Kardiolog; Torakal jarroh; Rentgenolog.	Terapevt/ Gastroenterolog.	Endokrinolog; Kardiolog; Torakal jarroh; Rentgenolog; Reanimatolog.
DB94.21	Alkogolsiz steatogepatit				
DB94.20	Jigarning oddiy yog'li infiltratsiyasi)				

	5. Balg'amning sitologik tekshiruvi				+	+	1 marta	
	6. Balg'amni G-Xpert usulida tekshirish		+		+	+	1 marta	
	7. Biokimyoviy analizlar: Qondagi ALT, AST, bilirubin, mochevina, kreatinin, qand miqdorini aniqlash		+	+	+	+	2 marta	
	8. Koagulogramma		+	+	+	+	2 marta	
	9. Qondagi umumiy oqsil va uning fraksiyalarini aniqlash.		+	+	+	+	2 marta	
	10. Qon zardobidagi kaliy va natriy miqdorini aniqlash		+	+	+	+	2 marta	
	11. Balg'amning aerob, fakultativ-anaerob mikroorganizmlarga va zamburug'larga bakteriologik tekshiruvi (posev)			+	+	+	1 marta	
	12. Mikroorganizmlarning antimikrob va boshqa dori vositalarga sezuvchanligini aniqlash.			+	+	+	1 marta	
	13. Qondagi prokalsitonin testi				+	+	2 marta	
Izoh: Laborator tekshiruvlarni tor doiradagi mutaxassis maslahatiga ko'ra yoki davolanish jarayonida ko'rsatma bo'lganda takroriy o'tkazilishi mumkin.								
Laborator tekshiruvlar Qo'shimcha:	1. BALS(bronxo alveolyar lavaj suyuqligi) va qon immunologiyasi				+	+	1 marta	
	2. Chlamidia pneumoniae M, G (IgM, IgG) sinfi antitelalarini aniqlash				+	+	1 marta	
	3. Mycoplasma pneumoniae. M, G (IgM, IgG) sinfi antitelalarini aniqlash				+	+	1 marta	
	4. Qonda gazlar miqdorini tekshirish				+	+	1 marta	

	5. Qonning rN muhitini tekshirish				+	+	1 marta	
	6. D-Dimer				+	+	2 marta	
	7. Natriy uretik peptid				+	+	1 marta	

Izoh: Bemorda yondosh kasalliklari aniqlanganda tibbiyot muassasalari darajasidan kelib chiqib mavjud qo‘shimcha va takroriy laborator diagnostik tekshiruvlari o‘tkazilishi mumkin.

Instrumental tekshiruvlar Asosiy:	1. Qorin bo‘shlig‘i a‘zolarining ultratovush tekshiruvi		+	+	+	+	2 marta	
	2. CAP (Controlled Attenuation)	+	+	+	+	+	2 marta	
	3. EKG	+	+	+	+	+	1 marta	
	4. Ko‘krak qafasi rentgenografiyasi (2		+	+	+	+	1 marta	

Izoh: Instrumental tekshiruvlarni tor doiradagi mutaxassis maslahatiga ko‘ra yoki davolanish jarayonida ko‘rsatma bo‘lganda takroriy o‘tkazilishi mumkin.

Instrumental tekshiruvlar Qo‘shimcha:	1. PDFF aniqlangan MRT				+	+	1 marta	
	2. Jigar elastografiyasi				+	+	1 marta	
	3. Fibroskan				+	+	1 marta	
	4. EGDS				+	+	1 marta	
	5. Jigar tomirlarini dupleks skanerlash				+	+	1 marta	

Izox: bemorda hamroh kasalliklar aniqlanganda, tibbiyot muassasasining darajasiga qarab, qo‘shimcha va takroriy instrumental diagnostik tekshiruvlar o‘tkazilishi mumkin.

STACIONAR DAVOLASH UCHUN KO‘RSATMALAR: tuman darajasi - yondosh kasalliklar mavjud bo‘lganda engil va o‘rta darajadagi NASG; ambulator terapiyaning samarasizligi. Viloyat darajasi - og‘ir darajadagi NASG, jigar fermentlarining sezilarli darajada oshishi, fibrozning mavjudligi, CBK, QD2, YuIK bilan birgalikda. Respublika darajasi - JNYoK asoratlari bilan (fibroz F3-F4, sirroz), tizimli ko‘rinishlar bilan og‘ir kechishi, terapiyani individual tanlash zarurati, diagnostik noaniqlik, transplantasiyaga tayyorgarlik.

Diagnostik tadbirlar	Tibbiy xizmatlar nomi	Tibbiy yordam ko‘rsatish darajasi va turi bo‘yicha					Xizmat ko‘rsatish yoki tekshiruvni o‘tkazish minimal soni (har bir davolangan holat uchun)	Davolash muddati
		Ambulator yordam		Stasionar yordam				
		OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
	1. Immunoglobulin E				+	+	1 marta	

Boshqa turdagi tekshiruvlar	2. Eozinofillik kation oqsil				+	+	1 marta	
	3. Veloergometriya/tredmil testi				+	+	1 marta	

Izoh: Bemorda yondosh kasalliklari aniqlanganda tibbiyot muassasalari darajasidan kelib chiqib mavjud qo‘shimcha va takroriy diagnostik tekshiruvlari o‘tkazilishi mumkin.

Tekshiruvlar ro‘yxati klinik holatga qarab to‘ldirilishi va takroriy o‘tkazilishi mumkin!

DAVOLASH TADBIRLARI

Medikamentoz davo

Davolash tadbirlari (asosiy medikamentoz terapiya)		Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					O'rtacha sutkalik dozasi	Bir kurslik dozasi
		Ambulator yordam		Stasionar yordam				
		OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozasi va qo'llanilishi							
UDXK - Ursodezoksixolevaya kislota	Ichishga, kuniga 10-15 mg/kg tana vazniga, 2-3 qabulga bo'lingan holda. Davomiyligi - 3 oydan 6 oygacha.	+	+	+	+	+	250-750 mg (tana vazniga qarab)	22 500-67 500 mg (250-750 mg × 90 kun)
EFL - Essensialnie fosfolipidi	Ichishga 600 mg dan kuniga 3 mahal (o'tkir davrdan), so'ngra 300 mg dan kuniga 3 mahal. Kurs: ≥3 oy.	+	+	+	+	+	900-1800 mg	81 000-162 000 mg (900- 1800 mg × 90 kun)
VE - Tokoferola asetat (Vitamin E)	Ichish uchun sutkasiga 400-800 TB (268-536 mg). Kurs - kamida 3 oy.	+	+	+	+	+	400-800 ME (≈268-536 mg)	24 000-72 000 ME (400-800 ME × 90 kun)
AGPP-1 - Liraglutid (agonist reseptora GPP-1)	Teri ostiga: boshlang'ich dozasi 0,6 mg/sut, 1,2-1,8 mg/sut gacha oshiriladi. Uzoq vaqt davomida qo'llaniladi.	+	+	+	+	+	1,2-1,8 mg	108-162 mg (1,2-1,8 mg × 90 kun), individual
MF - Metformin	Ichishga 500-2000 mg/sut, 2 qabulga bo'lingan holda (ertalab va kechqurun). 500 mg dan boshlab titrlanadi.	+	+	+	+	+	1000-2000 mg	90 000-180 000 mg (1000- 2000 mg × 90 kun)

UDXK – ursodezoksixolevaya kislota, EFL – essensialnie fosfolipidi, VE – vitamin E, AGPP-1 – agonisti reseptorov glyukagonopodobnogo peptida-1, MF – metformin.

Davolash tadbirlari (qo‘shimcha medikamentoz davolar)		Tibbiy yordam ko‘rsatish darajasi va turi bo‘yicha					O‘rtacha sutkalik dozasi	Bir kurslik dozasi
		Ambulator yordam		Stasionar yordam				
		OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozasi va qo‘llanilishi							
Ademetionin	400-800 mg m/o yoki v/i, keyin ichishga 800-1600 mg/sut	+	+	+	+	+	800-1600 mg	72 000-144 000 mg
Probiotiklar	1-2 kapsuladan kuniga 1-2 marta 1-3 oy davomida		+	+	+	+	Yakka tartibda	Yakka tartibda
Omega-3 polito‘yinmagan yog‘ kislotalari (Ω3)	1000-2000 mg ichish uchun, har kuni, ovqat paytida		+	+	+	+	1000-2000 mg	90 000-180 000 mg
Statinlar: Simvastatin / Atorvastatin	10-40 mg ichishga, kuniga 1 marta, yaxshisi kechqurun	+	+	+	+	+	20-40 mg	1800-3600 mg
APF ingibitorlari: Enalapril / Lizinopril	5-20 mg dan kuniga 1-2 marta	+	+	+	+	+	10-20 mg	900-1800 mg
Sartanlar: Lozartan / Valsartan (SRT)	50-100 mg dan kuniga 1 marta		+	+	+	+	50-100 mg	4500-9000 mg
D vitamini	Har kuni 1000-2000 XB ichish uchun, etishmovchilikda - 5000 XB gacha		+	+	+	+	1000-2000 XB	90 000-180 000 XB
Polivitamin komplekslari	1 tabletk/kapsuladan kuniga 1 marta		+	+	+	+	Yakka tartibda	Yakka tartibda
Kombinasiyalangan hepatoprotektorlar	Ko‘rsatma bo‘yicha (masalan, vitaminli silimarin, rastropsha		+	+	+	+	Yakka tartibda	Yakka tartibda

	va b.)							
Simptomatik vositalar	Ko'rsatmalarga ko'ra: fermentlar, spazmolitiklar, analgetiklar va boshqalar.		+	+	+	+	Ehtiyojga qarab	Ehtiyojga qarab

Eslatma: Milliy klinik protokolda keltirilgan davolash tartiblari asosiy va qo'shimcha dori vositalarining turli kombinatsiyalarini o'z ichiga oladi va JNYoKning og'irlik darajasi, yondosh patologiya va klinik ko'rsatmalarga qarab individual ravishda tanlanadi. Bundan tashqari, protokolga muvofiq boshqa dori vositalari va terapiya usullari (masalan, kislorod terapiyasi, nutritiv qo'llab-quvvatlash, fizioterapiya va boshqalar) ham qo'llanilishi mumkin. Dorilarning ko'rsatilgan dozalari kasallikning bir marta zo'rayishi davrida ambulatoriya yoki stasionar sharoitida davolash kursiga mo'ljallangan va bemorning ahvoriga qarab individuallashtirishni talab qiladi.

**PARHEZ
STOLI/DIETA**

Ovqatlanish tartibi	Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha				
	Ambulator yordam		Stasionar yordam		
Parhez stoli va uning davomiyligi	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari
1. 15 – stol, doimiy	+	+	+	+	+

BAZISLI TERAPIYA

Davolash tadbirlari (medikamentoz davo)		OShP/OP	KTMP	O'rtacha sutkalik dozirovkasi	Bir kurslik dozasi/yiliga
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozasi va qo'llanilishi				
Ursodezoksixol kislotasi	Ichishga 10-15 mg/kg/sut, 2-3 qabulda	+	+	250–750 mg	22 500–67 500 mg
Essensial fosfolipidlar	Ichishga 600 mg × 3 marta/kun, keyin 300 mg × 3 marta/kun	+	+	1800 mg	162 000 mg
E vitamini (tokoferol)	Ichishga 400-800 XB/sut	+	+	400–800 ME	36 000–72 000 ME
Metformin	Ichishga 500-2000 mg/sut 2 qabulda	+	+	1000–2000 mg	90 000–180 000 mg
Ademetionin	V/i yoki m/o 400-800 mg 2 hafta, keyin ichish uchun 800-1600 mg/sut			800–1600 mg	72 000–144 000 mg

Eslatma: Milliy klinik protokollarda keltirilgan davolash rejimlari (ushbu dori vositalarining turli kombinatsiyalari) kasallikning og'irlik darajasi va klinik ko'rsatmalarga qarab qo'llaniladi. Ko'rsatilgan doza ambulatoriya yoki stasionar sharoitida 3 oy davomida davolanish kursini aks ettiradi. Bundan tashqari, boshqa davolash usullari tavsiya etilishi mumkin (masalan, nutritiv qo'llab-quvvatlash, vaznni nazorat qilish, jismoniy faollik va boshqalar).

DISPANSERIZASIYA

Dispanserizasiya tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	OShP/OP	KTMP	Tadbirlar minimal soni	Dispanser nazorati muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. Umumiy amaliyot vrachi / terapevt. O'z-o'ziga yordam berishga o'rgatish. Tana vaznini kamaytirish, ovqatlanishni tuzatish, spirtli ichimliklardan voz kechish bo'yicha tavsiyalar.	+		Yiliga 1-2 marta	doimiy
	2. Endokrinolog (QD 2-turi, semizlik mavjud bo'lganda)	+	+	ko'rsatmalar mavjud bo'lganda	
	3. Gastroenterolog/gepatolog - fibroz nazorati, dori-darmonlarni tayinlash		+	Yiliga 1 marta (yoki ko'pincha F2-F4 fibrozida)	
Izoh: Individual bazis terapiyani tanlash uchun, klinik vaziyatga qarab, ixtisoslashgan mutaxassislar (endokrinolog, gastroenterolog, kardiolog va boshqalar) maslahati tavsiya etiladi.					
Laborator tekshiruvlar	1. Qonning biokimyoviy tahlili (ALT, AST, bilirubin, oqsillar)			Yiliga 1 marta	
	2. Qondagi glyukoza, HbA1c			Yiliga 1-2 marta	
	3. Lipid profili (UXS, PZLP, YUZLP, TG)			Yiliga 1 marta	
	4. Umumiy qon, siydik tahlili			Yiliga 1 marta	
	5. Kreatinin, siydik kislotasi			Yiliga 1 marta	
Eslatma: Bazis terapiyaning samaradorligi va xavfsizligini nazorat qilish uchun, shuningdek, yondosh kasalliklar mavjud bo'lganda, laboratoriya tekshiruvlari klinik zaruratga ko'ra o'tkaziladi.					
Instrumental tekshiruvlar	1. Jigar UTT		+	Yiliga 1 marta	
	2. CAP (FibroScan) / MRT-PDFP (mavjud bo'lsa)		+	2-3 yilda 1 marta (yoki yomonlashganda)	
	3. EKG (YuQTK yoki AG mavjud bo'lganda)		+	Yiliga 1 marta	
Izoh: Qo'shimcha kasalliklarning og'irligini baholash uchun va ko'rsatmalar bo'lganda holatdan kelib chiqib boshqa qo'shimcha instrumental tekshirishlar o'tkaziladi.					

PROFILAKTIKA

Davolash tadbirlari		OShP/OP	KTMP	O'rtacha sutkalik dozirovkasi	Bir kurslik dozasi
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozasi va qo'llanilishi				
1. Grippga qarshi vaktsinasiya, har yili mavsumiy	0.25-0.5 ml/doz t/o		+	1 doza	1 doza
2.Pnevmonokokli infeksiyaga qarshi vaktsinasiya, profilaktik 1 marta har 5 yilda, buster doza 1-marta o'tkazilgan vaktsinasiyadan 1 yil o'tgandan keyin tavsiya etiladi.	0.5 ml/doz t/o		+	1 doza	1 doza
Izoh: <i>Milliy klinik protokollarga mos ravishda qo'shimcha usullar tavsiya etilishi mumkin.</i>					